

S. Nú skulum við bara reyna að gleyma því.

Já það er nú bara það, ef maður gæti það ... ja hvað á ég helzt að segja frá, hvar ég sé fædd og svoleiðis. Ja ég er fædd í Kaupmannahöfn 19. júní 1890. Og foreldrar míni eru altso Klemenz Jónsson sem þá var, ja hvað á maður að segja hann var í deildinni, íslenzku stjórnardeildinni í Kaupmannahöfn, vann hjá íslenzku stjórnardeildinni í Kaupmannahöfn. Því hann var þá orðinn lögfræðingur og móðir míni var Þorbjörg Stefánsdóttir Bjarnasonar sýslumanns, seinast í Árnessýslu. Þau giftu sig á Stokkseyri og fóru svo út og bjuggu þar svo að ég er fædd þarna. Þau gifta sig '89, ég er fædd '90. En þá fékk faðir minn veitingu eða var settur a.m.k. á Akureyri því að þá var hann að hætta þar sýslumaður þar, Stefán Thorarensen sýslumaður. Svoleiðis að hann fór heim, en þá var ég svo lítil, að móðir míni varð eftir með mig svoleiðis að ég fór ekki heim eða hún fór með mig heim þegar ég var tveggja ára til Akureyrar og það er nú eiginlega svo skrítið að ég man bara þegar ég kom til Akureyrar tveggja ára gömul. Ég er alveg sannfærð um það. Ég man það, þetta hefur verið svo mikill viðburður náttúrlega í mínu lífi svona lítið barn, að ég man vel, að þegar við gengum upp götuna, sem að lá þarna frá bryggjunni sem við komum í land að faðir minn leiddi mig, ég man alveg greinilega eftir því, alveg ábyggilega og ég man alveg greinilega hvernig ég var klædd og allt svoleiðis, enda er það nú ekkert merkilegt því að það er til mynd af mér og það var lengi til þessi dress sem að ég fékk eða þessi fót. Það er það versta bara við íslenskuna mína að þegar ég er komin núna á efri ár að þá sé ég það að ég kann ekki íslensku bara, maður kann ekki íslensku. Nú eins og íslenskan er nú, þegar maður hlustar á íslenskuþættina í útvarpinu, þá hugsa ég með mér, Guð minn góður ég kann bara ekki íslensku.

S. Þeir eru nú nokkuð kröfuharðir sumir, sem að eru með þann þátt.

Já ég kann bara ekki íslensku.

S. Það er nú þeirra atvinna líka að vera strangir.

Já þetta er svo mikið svona einhvern veginn að maður kann þetta ekki. Maður kann alls ekki þetta mál, í rauninni.

En það er bara verst, þegar maður er að sletta útlendum orðum, en það hættir manni til að gera. Nú já og svo fer móðir míni með mig þarna heim með Týru til Íslands ... en við fluttum fyrst upp í apótekið, sem að þá var og þá var apótekari þar, það er nú nōgu gaman að það komi fram, ^{er} það var danskur maður apótekari, sem að hét Hansen og mér (hann) hann algerlega í minni, þó að ég væri svona lítil 3-4 ára þá. Ég man vel eftir honum því að hann var í svo voðalegum stórblómstruðum slopp einhverjum, hann var nú orðinn eldri maður þá hann var nú dálítið þekktur seinna fyrir það, að hann datt niður, hann hafði farið austur að Goðafossi og datt þar niður eitthvað mikið og það var alltaf kallað Hansens gat (eftur-gat) eftir það og það er til eftir Hanni; ég hef séð talað um það í blöðum númera seinna þetta Hansens gat, þarna rétt við Goðafoss. Hann lifði það af sko. En svo deyr hann nū, og þá tekur við Oddur Thorarensen elzti sko, þeir heita nú margir Oddar, og hann, þau bjuggu í húsi sem var fyrir neðan apótekið, apótekið stendur nefnilega mjög fallega og stendur enn þann dag í dag inni í miðjum bænum Akureyri, sem gamli bærinn var. Sko ég hugsa svo lítið um Oddeyri, því að Oddeyri var svo framandi manni þá, Akureyri var aðalbærinn, innbærinn þar og eiginlega kjarninn í bænum Akureyri var þarna inni í miðjunni milli læksins, sem er nú búið að loka núna fyrir löngu því miður, og suður af fjörunni, það var nefnilega dálítið undirlendi þar. Þar voru aðalverzlunarstaðurinn, búðirnar allar og þar var apótekið og þar var sýslumannssetrið eða sýslumannshúsið sem það var nú kallað og amtmaðurinn hafði áður búið í því. Svo verða þarna skipti, amtmaðurinn, það á að leggja niður þarna fyrir norðan amtmannsembættið. Það var Július Hafstein, faðir Júliusar Hafstein sem var sýslumaður seinna á Húsavík og hann hafði búið í þessu húsi, það var mjög gamalt og ég á til mynd af því, sem er ákaflega skemmtileg, það voru til fleiri myndir. Því hefur nú verið breytt húsinu, því að það er áreiðanlega orðið ógurlega gamalt, hefur verið þá. Og, þá hérna, svo fer ég þá í þetta hús, þegar amtmaðurinn flytur suður og flytjum þá úr apótekinu niður í þetta, sýslumannshúsið, sem seinna var kallað, og í því bjuggum við þangað til að það brann 1901, 19. des. þá brann þetta hús ásamt sjö

eða með sjö húsum, það voru sjö hús sem fóru þarna í einu. Þetta er fyrsti stóri bruninn á Akureyri. Upp úr því fór alltaf að brenna þar, svo var farið að kveikja í og alla vegana. Og það stóð svoleiðis á, að faðir minn var ekki heima þennan veturnar því að móðir mínsatt að segja átti ég nú heldur daufa æsku, því að móðir míni var ákaflega veik alltaf hreint og lá mikið í rúminu, en föðursystir okkar, Guðrún Borgfjörð, hún veitti heimilinu forstöðu, og hún ól okkur eiginlega upp, því að móðir míni var alltaf mikið veik, hún var samt afskaplega dugleg manneskja meðan að hennar naut við, en hún fór svo aftur til útlanda, faðir minn fór svo aftur með hana til þess að leita lækninga, og þennan veturnar þá er einmitt faðir minn úti með móðir mína, sem að brennur, svo að það var eiginlega engin stjórn þarna brunanóttina. Það var settur sýslumaður Stefán Stephensen sem var bróðir landshöfðingjans Magnúsar Stephensen, og hann settist nú bara upp á hestbak og reið um göturnar og þóttist svona vera að stjórnna en það gekk nú svona og svona því að hann hafði nú einhvern smápela með sér, en annars var hann enginn drykkjumaður ég er ekki að segja það, en þótti svona gott, því að þetta var nú um miðja nótt sem að kvíknaði í og þarna var ekkert við ráðið og ekkert slökkvilið, og þetta var nú bara, fólkvið stóð. Þetta var nú rétt við sjóinn öll þessi hús og það var hafðar fótur og handlangaðar milli fólks, en það hafði náttúrlega ekkert að segja við þennan stóra bruna. Bruninn kom upp í hótelinu sem var fyrir ofan götuna beint á móti húsinu okkar svoleiðis að við höfðum dálítið svigrúm og maður bjóst nú fyrst við að myndi nú ekki sko kvíkna hjá okkur, en þetta er þá hef ég ekki verið nema tíu - ellefu ára, en mér er það ákaflega mikið í minni. Þegar ég rúllaði upp gardínunni þarna um nóttina þá var eldhafið þarna hinum megin við götuna á hótelinu, það var stórt hús. En það voru mörg pakkhús í kringum okkar hús og þau voru öll tjöruborin þessi pakkhús á Akureyri, og þetta var nú svo eldfimt, þetta pakkhús það stóð svona nær götunni heldur en okkar hús svoleiðis að eldurinn fór yfir í pakkhúsið, og þá náttúrlega var sýnt að það myndi brenna hjá okkur og þá var drifið allt út. Og mest það sem ég á, þessar gömlu mublur þarna inni og allt það sem ég á eiginlega gamal það er úr þessu gamla heimili mínu.

Þar á meðal píanóíð mitt, en ég er nú búin að gefa það nýlega en það var drifið út því það var nú enginn kjallari undir húsinu svo það var létt að komast út, það var bara pallur, ég skal sýna þér mynd af húsinu seinna, ég hef það. En það var bara Guðrún Borgfjörð þessi tanta míni en ég kalla hana töntu það þótti nokkuð fint þá, allt upp á dönsku. Hann var nú svo danskur bærinn Akureyri þá um aldamótin, það var svo margt danskt fólk þar.

S. Eg kannast nú við töntur af frændfólk miðu...

Ja ég kallaði hana alltaf töntu, þetta var alveg hörkuduglegur kvenmaður. Og hún náði í nokkra menn, mjög duglega menn og sagði þeim bara að taka fyrst og fremst öll embættisskjöl af kontornum, altso sýslukontornum, og drífa ofaní öll sængurver og poka og allt svoleiðis, eins gerði hún við bækur afa míns, Jóns Borgfjörð sem var hjá okkur, en ég sagði nú frá honum þarna í greininni, að hann vildi ekki fara út því að hann ætlaði að brenna inni með sínum bókum. Hann átti svo mikið af bókum og mjög dýrmætt safn, handritum og öllu svoleiðis, en hann var bara tekinn með valdi og klæddur og drifinn út og eins og hægt var að taka af bókum. En það var verst að þarna úti í þessu pakkhúsi sem að kviknaði í þar voru margir kassar af gömlum handritum sem að fóru, sem að ekki náðust út, hefur áreiðanlega farið þar margt sem er mikill skaði af. En svo lifði hann í mörg mörg ár eftir þetta og flütti með okkur hingað suður og dó hér í Tjarnargötu 22 1911 eða 12, 1912 var það víst, 1912 sem hann dó. Og hann var eiginlega ógurlega merkilegur karl. Þetta var nú bláfátækur piltur, hann var fæddur í Svíra sem var kot þarna í .... á Hvanneyri og var sonur þar, ég held að hún hafi nú verið vinnukona eða eitthvað svoleiðis, en það var nú sagt, það er best að ég láti koma þarna fram af því að þetta á nú að geymast bara, að þá var prestur á Hesteyri sem hét sér Jón Bachman, og hann var giftur Halldóru dóttur Skúla fógeta, og það var alveg hreint altalað að hann væri faðir Jóns afa míns, en hún gaf það aldrei upp móðir hans, hann var ekkert uppalinn hjá henni, en það er alveg álitið af svona ættfræðingum og svoleiðis að þetta væri. Ég er nú ekkert að

telja mér þetta til gildis en ég gæti hugsað að þetta væri rétt því að afi minn sagði mér það seinna, mörgum árum seinna þegar ég var fullorðinn, eða a.m.k. sagði hann það við töntu, að hann hefði einhvern tíma hitt móður sína, sem hann þekkti lítið, hún dó nú hér uppi á Mosfelli upp í Mosfellsveit eða Lágefelli, nei það var Mosfelli; hún hefur víst verið jörðuð þar... og hann hafði þá spurt hana hvort hún vildi ekki segja sér hvers sonur hann væri. Og þá sagði hún bara, vertu viss þú ert Jónsson, svo hann tók sér þetta nafn Borgfjörð sko. Nú hann var náttúrlega bláfátækur piltur en með óskaplega mikla fróðleiksfýsn eða hvað maður á að kalla, fróðleiksfús og fór að lesa sér svo mikið til og vildi endilega komast eitthvað í bækur, og hann fer svo norður ungar piltur norður í Kaupang í Eyjafirði. Það var prentnám eitthvað held ég, a.m.k. fór hann þangað og lærði prentnám þar og þar kynntist hann ömmu minni Önnu Guðrúnu, hún var bónadóttir frá Vöglum í Eyjafirði, annars var hún nú ættuð héðan af Kjalarnesi, alveg stórmerkileg kona og alveg brágáfuð kona. Og þau giftust sem sagt í Kaupangi og þar fæddust, á Akureyri fæddust elstu börnin, altso Guðrún þessi tanta var elst og svo var Finnur og svo var ~~þ~~aðir minn, og þessi þrjú eru fædd á Akureyri, annað hvort uppi á Eyrarlandi gamla, sem er núna fyrir ofan Akureyri þar sem að seinna var nú bæði spítalinn, gamli spítalinn er á Akureyri, og hérna, og hvað var það nú annað sem ég ætlaði að segja... já, og svo er held ég eitthvað af þeim, hvort það er Finnur, sem er fæddur í Nonnahúsi, sem er parna. Vegna þess að þeir hafa líka tekið eina stofu parna í Nonnahúsi eða a.m.k. eitt horn í herbergi þar til minningar um Finn, og þar er eitthvað til minningar um hann og þar sem að mér var skrifað að norðan og ég var beðin að reyna að útvega skrifborðið hans og ég skrifaði út til ekkju sonar Finns, því hann var dáinn nefnilega líka þessi sonur hans líka, þetta er ekkert voðamörg ár síðan, ein fimmtán ár síðan þetta var, og -því miður-þau höfðu selt skrifborðið hans, og það var nú alveg hroðalegt finnst mér, svoleiðis að það hafðist ekkert upp úr því. Enda það eru minnsta kosti eitthvað þar bækur eftir hann og honum er helgað eitthvað horn þarna held ég, út af því að ég held

að hann sé fæddur þar, a.m.k. bjuggu þau lengi í Nonnahúsi afi minn og amma.

Sp. Hvað gerði hann þá?

Ja, svo varð hann bókbindari, og svo lagði hann það fyrir sig, að hann fór að selja bækur og safna bókum, fór út um allt land á hestum, eða gangangi mikið til, og safnaði bókum, og þess vegna átti hann þessi lifandi skelfing og hefur sem sagt þá líka, var þarna í sambandi við British Museum, svo vissi ég það líka að hann var í sambandi við menntamann í Stockholmi sem (ég) hét Altby, og það var svo skrýtin saga út af því að dóttir þessa Altby, hann var nú ekki professor, en hann var nú samt kennari þarna við háskólann eða eitthvað þarna í Stockholm, og það var hún sem giftist Sigfúsi Blöndal seinna og hún er lifandi enn í Kaupmannahöfn og er nú orðin 91 árs eða 92 á þessu ári, ef hún lifir. Þetta er nú svo skrýtið svo kynntist ég henni altso tugum árum seinna. En svo veit ég það að það var eitthvað selt af þessu safni hingað til Íslands vegna þess að Eiríkur Helgason hérna í Gróðrastöðinni, sonur hans hérna-hvað hét hann hérna í Gróðrastöðinni, maðurinn hennar Kristínar, Einar Helgason, Eiríkur Einarson hét hann, hann er nú dáinn, ekkjan hans lifir hérna suður í Gróðrastöðinni og hann hefur safnað svo mikið af Guðsorðabókum, hann keypti eitthvað eftir Altby þennan, og hann átti eitthvað af bókum sem stóð Jón Borgfjörð á, svo að þær hafa nú komið eitthvað af þeim heim aftur til Íslands sem betur fer, af þessum bókum sem hann hefur látið út sko. En svo t.d. á ég gömul kofort, sem eru svona til þess að láta upp á hesta sem hann hafði með sér-sem hann hafði svona þú veist sitt hvorum megin á klifbera eða svoleiðis til að safna bókum í þegar hann var að fara svona um landið, svo að hann náttulega vann ekki mikið fyrir sér, en hún var hún forkur dugleg. En svo langaði þeim báðum, þau voru bæði svo vel gefin og dugleg si svona, langaði svo til að börnin kæmust í skóla, svo að þau drífa sig í það að reyna að brjótast í það að reyna að komast hingað suður með börnin, og þau fara í þetta ferðalag ríðandi frá Akureyri og hingað, og ég man ekki hvað lengi þau voru á leiðinni, þetta stendur nú í einhverri bókinni, og með þrjú lítil börn, og amma míni var

pá ófrísk af því fjórða. Þetta var náttúlega ógurlegt, og þau voru búin að fá inni hér í Landakoti hjá katólsku mönnunum og bjuggu hérna upp á Landakoti fyrst, og þeir tóku vel við þeim og þau bjuggu þar fyrst. Svo varð hann lögregluþjónn hér í Reykjavík og vann í þó nokkuð mörg ár. Hvað ^á maður að segja meira um þau? Já, hún var til dæmis það vel gefin þessi amma míni og ákaflega dugleg manneskja, að henni þótti svollagið-að hún gat svo vel, hún gat nú alveg lesið dönsku, gat alveg kennit sér það sjálf, og svo var henni svo lagið að kenna börnum sem voru treggáfuð; og svo keyptu þau lítið hús á Vesturgötunni sem var beint á móti Hallgrími Sveinssyni biskup, sem bjó á Vesturgötu, ég held að það sé 17 eða 19, stendur enn, það hús, en það er búið að rífa þetta hús sem var á móti, sem þau áttu afi minn og amma; og t.d. Hallgrímur Sveinsson fékk að senda til hennar öll treggáfuð börn, og hún bjó þau undir fermingu, amma míni sko.

Sp. Jæja já

Já og fyrir þetta hefur hún-ja ég hugsa að hún hafi nú ekkert fengið fyrir þetta-enda sama um það. En svo var Guðrún Borgfjörð þarna heima, en hún var ákaflega veik sem ung stúlka, hún fékk asthma, þegar hún var púrung stúlka og leið alveg hroðalega af þessu, en samt sem áður er það mjög merkilegt að þú ættir nú að lesa þessa bók hennar því að hún er bara stórmerkileg, því að hún tók svo, svo var amma, hún fékk krabbamein og dó sjötíu og eitthvað svo að hún þurfti að taka við heimilinu og aða upp þessi yngri syðskini sín, þessi Guðrún Borgfjörð. Og gerði það og vann svo mikið með, hún saumaði mikið skautbúninga og balderaði og gerði svoleiðis margt, hún segir einmitt frá því og ég á þennan búning hennar. Hún fór á fætur kl. 4 og 5 á morgnana til að sauma fyrir sig svo að hún gæti unnið á daginn fyrir heimilinu, því að afi hafði nú svo lítið sem lögregluþjónn, og svo fór svo mikið í bækur, hann keypti svo mikið af bókum og svoleiðis að það fór náttúrlega svo mikið af peningum í það hjá honum, hann var ekki eins hagsýnn svoleiðis eins og hún-eins og þurfti að vera sko.

Sp. Ætli hann hafi ekki haft miklar tekjur af að selja bækur?

Nei ég held ekki, tók ekkert fyrir-náttulega ekki meitt svoleiðis-þegar hann var að fara svona um allt landið gangandi og ríðandi, þú getur ímyndað þér, og hann átti aldrei hesta, hann hefur fengið þetta lánað, kannski þurft lítið að borga fyrir það, hjá vinum og kunningjum, en hann .... og ég man alveg vel eftir honum, því að hann dó þarna rétt áður en ég gifti mig og bjó svo hérna í Tjarnargötu hjá okkur og dó hjá okkur. Það var dálítið skrýtið morguninn sem hann dó, að ég hafði herbergi við hliðina á honum og hann átti gamla klukku ákaflega skemmtilega og fallega, það var postulínsskífá á henni og hún var svona til þess að draga upp með lóðum-og þetta er alveg satt, um morguninn þá stoppaði klukkan.

Sp. Þegar hann dó?

Já, þegar hann dó, hann var búinn að hafa hana alla ævi. Og borðið hans, sem hann samdi nú allt við því hann skrifaði mikið líka og svoleiðis-það á ég hérna inni í herberginu, það stendur þar .... það er varla hægt að bifara því, það er svo þungt í því og mikið, það sat hann alltaf við. En hann átti skatthol gamalt en það gaf bróðir minn upp á safnið, það fór upp á eitthvað þjóðminjasafn eða svoleiðis og einnig mikið af hans bókum sem bróðir minn gaf þangað.

Sp. Vildirðu tala um hvort að voru einhver sérstök dýrmæti sem brunnu fyrir norðan?

Sem brunnu þarna, altso sem hann átti? Hann safnaði ógurlega mikið grafaskriftum, það var svo mikið ur skriftriti þá, ógurlega mikið, ég á hérna grafaskrift sem hefur verið prentað eftir hann meira að segja .. get sýnt þér það að gamni, það var svo ógurlega mikið af grafskurn, og það var svo merkilegt, þar var sko nafnið mannsins og sagt svona í stórum dráttum æviatriði. Og þetta var svona stór blöð, og þetta voru náttúrlega voða merkilegar heimildir ef þetta væri til. Og svo það-nú-allt mögulegt, ég var nú krakki þarna, svo að ég fylgdist ekki svo með því þarna fyrir norðan. - Nú þarna á Akureyri var nú náttulega að mörgu leyti mikill menningarbær um þetta leyti. Það var náttulega talsvert danskur bær, þetta var svo mikið danskættaðar fjölskyldur, það var nú aðallega þarna gamli Shið sem að kemur. Hann hafði verið í striðinu, verið

i stríðinu milli Dana og voru það ekki Prússar?

Sp. Jú

Parna ... ^{stríðist við} Þjóðverja þarna, þú veist um það, þá hafði hann verið í stríðinu, svo giftist hann þessari konu, hún var ákaflega falleg manneskja og afskaplega mikið varið í hana, alveg mjög falleg kona og ég á margar myndir af þeim, og hún var ákaflega dugleg og þau komu hingað upp. Það er nú til saga um það hvernig stóð á því. Hann var bakari, þegar hann byrjaði, afskaplega mikið ljúfmenni, alveg sérstakur og fyrst var hann bakari þarna lengi og setti upp brauðgerð þarna á Akureyri, og svo varð hann nú seinna, hann varð bæði póstmeistari og eitthvað..

Sp. Þetta er allt í lagi

.. og þau áttu fimm börn, þrjár dætur, hver annari fallegrí, og þær giftust nú þarna á Akureyri, ein var seinast stjúpa míni af þessum konum. Það er nú önnur saga, það var nú svo mörgum mörgum árum seinna. En elsta dóttir þeirra giftist nú Oddi Thorarensen apótekara, sem voru svo foreldrar Stefáns Thorarensen sem er nú orðinn gamall maður, hann er jafngamall mér, nei hann er nú árinu yngri en ég. Og það var búið að vera apótekari þarna og sýslumenn þarna mann fram að manni í þeirra ætt, það er Thorarensens ^Jættin frá Möðruvöllum sko, upp-haflega þaðan og hérna. svoleiðis að þetta var voðalega mikið, og þau töluðu eiginlega aldrei íslensku þessi hjón. Nei, þau gerðu það eiginlega ekki, þau töluðu náttulega blandað, þau skildu hana alveg hreint, en þau töluðu eiginlega dönsku, það var voðalega mikið talað danska þarna.

Sp. Voru fleiri danir?

Já, já svo þessir .. það voru sko danskir kaupmenn þarna líka. Einir ~~...~~ tveir Höf ^{pfnars} verzlun, ég held að sé nú eitthvað til af henni ennþá, og Gudmans Efterfølgere og gamli spítalinn heitir nú eftir þeirri verzlun, eða hvort að hann gaf fyrst í það þessi. Þeir voru aldrei heima á veturna þessir menn, en höfðu verzlunarstjóra fyrir sig, og fyrir Gudmans Efterfølgere, það var Eggert Laxdal kaupmaður á Akureyri,

þekktur maður og konan hans, hér, Rannveig, mjög falleg kona, og hún var mikið í ætt við Jónas Hallgrímsson skáld sú kona og sonur þeirra var Bernhard, hann dó ungur, hann átti, en afkomandi hans er Eggert Laxdal listmálari. Hann er nú dáinn sjálfur, en það er annar Eggert Laxdal til ennþá, ég hef ekki fylgst með því. Og svo var Höfnens verzlunin, svo að þetta voru svo margir danskir kaupmenn þarna á Akureyri, a.m.k. þessir tveir. Þetta voru stærstu verslunirnar – þá var sko Kaupfélagið ekki komið neitt eða svoleiðis, það kom ekki fyrr en um aldamót, þetta er fyrir aldamót. En þessar verzlanir stóður nú samt lengi fram eftir, en eftir að Kaupfélagið kom þá held ég að þær hafi nú farið mikið til yfir um. Þó voru þær nú lengi til, m.a.a. þegar ég fór núna einhvern tíma fyrir nokkuð mörgum árum, þá kom ég, þá var eitthvað til svona af þeim, En aðalbyggðin var þarna í miðjunni frá læknum, sem er eins og ég sagði búið að loka, og suður að þar sem fjaran byrjaði, og þar var byggðin alveg með brekkunni alveg inn að kirkjunni, kirkjan var innst í fjörunni, gamla kirkjan, og þar var stórvöllur fyrir sunnan sem var kallaður kirkjubali. Þar lékum við okkum mikið börnin, fórum þangað, það var dálítið langt samt, og þar er þessi stóri garður núna, sem að Ræktunarfélag Norðurlands byrjaði nú fyrst á og sem að Ryel kaupmaður keypti seinna, var mjög þekktur danskur kaupmaður, sem að giftist íslenskri konu. Hún er lifandi ennþá hérna í Reykjavík sú kona. En það var seinast á öldinni þarna, þegar var milli 90 og 1900, þá var lítið byggt sjávarmegin. Okkar hús stóð, það voru tvær götur þarna inní kjarnanum og hétu efri og neðri gata. Við vorum milli gatnanna, húsið okkar stóð á milli þessara tveggja gatna, og fyrir ofan efri götuna var þetta hótel, svo kom efri gatan, og svo komum við þarna á milli, og svo kom neðri gatan og hún vayði nær sjónum. Og svo var bara fjaran og sjórinn. En það var eiginlega lítið farið að byggja sjávarmegin, því það þurfti þá bara að fylla upp. En samt sem áður man ég eftir því að það var eitt hús byggð suður í fjöru, hann hét Jakob Gíslason og var söðlasmiður, hann byggði þarna fyrsta húsið, og svo voru seinni, seinni voru byggð fleiri hús, það var Þórður Thorarensen gullsmiður byggði þarna vinstra megin nær sjónum og var fyllt upp í, og það er einmitt dóttir hans, þessi kona sem ég var að segja þér frá áðan, sem að er svo fróð og lifir

enn hér í Reykjavík. Þórður Thorarensen hann var gullsmiður þarna á Akureyri. Og það komu 2-3 hús, meðan ég var enn á Akureyri, sjávarmegin, en nú er būið að byggja miklu fleiri hús, því að það er svo langt síðan að ég hefi komið. Það var sem sagt bara einföld röð fyrst við götuna suður fjöruna sem kallað var. Þar var sem sagt kirkjan, og það er mér í minni að sem barn að það var svo hátiðlegt að ganga til kirkju því það var alltaf siður að hafa ljós í hverjum glugga, altsó það var kerti í hverjum einasta glugga meðfram götunni suður í kirkju áuaðfangadagskvöld, svo að það var mjög hátiðlegt og skemmtilegt, en það þurfti að passa mikip upp á, því að þetta voru allt saman tréhús náttulega, svo að það var bara furðulegt-einhverjur hafa þurft að vera heima og passa upp á kertin. Ég hefi oft verið að hugsa um það á eftir. Þetta var svo hátiðlegt og skemmtilegt, þetta er mér í barnsminni, og þetta hefur verið fyrir aldamót og um aldamótin.

Aldamótunum man ég nú talsvert vel eftir á Akureyri, en þá var eiginlega komið, var būið að byggja akkúrat um aldamótin, þá var būið að byggja eitt hús á milli Akureyrar og forresten fleiri þá voru nú komin fleiri, það voru að byrja að koma. Amtmaðurinn sem seinna kom, Páll Briem, hann byggði hús þarna á milli Akureyrar og Oddeyri, og það hérna, hann byggði á mjög fallegum stað, heitir Hvammur þarna og ég held, að skátarnir eigi það núna. En það var byggt þarna samkomuhús á milli Akureyrar og Oddeyri, og ég man að það var haldið í þessu samkomuhúsi, voru haldin þarna aldamótakvöldið hátiðleg samkoma, séra Matthías orti þá heilmikið um það og það er nú til í hans bókum, og þar var, kom hún fram sem fjallkonan frú Anna Melsted sem að var döttir Páls gamla Melsted sagnfræðings, sem að var mjög þekktur. Hún var einmitt gift þessum Stephensen sem að ég sagði þér frá áðan, sem að var þarna, hún var gift honum, og hún var í búningi svona hálfislenzkum, ekki skauti heldur var hún með einhvern fald á höfðinu. Það er nú til mynd af henni, ég hefi séð mynd af henni í þessu. Hún mælti fram þetta kvæði, og það var svona heilmikið meira, ég var ekki nema tíu ára, svo að ég man nú ekki svo glöggt eftir þessu, það var mjög gaman af því náttúlega. Svo var náttúlega afskaplega mikið farið á skauta úti á pollinum sem var svo

fallegur, alveg sérstaklega fallegur og á veturna var maður alltaf hreint á skautum og við gátum farið alveg yfir að Vaðlaheiði því að þetta lagði alveg þarna yfir. En á sumrin þá var pollurinn afar fallegur og skemmtilegur því að mér er mikið í minni vorkvöldin, þessi björtru fallegu vorkvöld og þá var svo mikið dregið fyrir net á kvöldin sko og þá fóru allir krakkar niður í fjöru og mér er það svo í minni þegar var farið að draga netin að, alveg full af fiski og spriklandi, það var svo mikið sem kom í netin svona bara eftir daginn þegar var búið að leggja þau svona, hvort það hefur verið yfir sólarhring, það man ég nú ekki. En mér er það í barnsminni hvað það var skemmtilegt og það var fullt af fólk sem kom þar að fá sér í soðið, alveg sprellumifandi fiskurinn og margir sem drógu. Jæja en þetta var nú náttulega, en svo vorum við krakkarnir bara í leikjum eins og gengur og gerist. Eins og krakkar eru, maður man nú ekki mikið svoleiðis. Krakkarnir lásu mikið heima hjá sér sögur, og svo vorum við nú náttulega í skóla. Það var skóli þarna rétt hjá okkar húsi, og það voru ekki nema tveir bekkir í skólanum, það var efri og neðri deild, og ég var náttulega bæði í efri og neðri deild, og það var aðalkennarinn var Páll Jónsson Árdal sem að er nú þekktur sem skáld seinna. Á sumrin vann hann við vegagerð. Hann altso, hann var afi Steingríms Þorsteinssonar hérna prófessors. Já, sem sagt, faðir minn var þarna sýslumaður og bæjarfógeti frá því, ég held að það hafi ekki verið fyrr en '91 sem hann fór til Akureyrar og þangað til hann fékk ... ^{Landritam} ~~L~~ Embættið ¹⁹⁰⁴ ~~94~~, þegar við fluttum suður. Ég held að faðir minn hafi þótt alveg sérstaklega röggsamur embættismaður, alveg ákaflega hreint pössunarsamur og mikill embættismaður. Hann var strangur, gekk mikið eftir, en hann heimtaði líka mikið af sjálfum sér, en svo fór hann nú á þing, var kosinn á þing svo að hann var náttúlega talsvert burtu. T.d. man ég eftir að Ingólfur Bjarnason, seinna alþingismaður, hann var skrifari hjá föður mínum, og hann var stundum settur sýslumaður meðan faðir minn var á þingi. Svoleiðis að það var svo gaman fyrir mig því að hann var nú alveg sérstaklega elskulegur maður og merkilegur maður Ingólfur Bjarnason og ég þekkti hann þarna sem barn, og svo hitti ég hann svona mörgum mörgum árum seinna þegar að maðurinn minn

var kominn með Framsóknarflokkinn, þá gekk hann í hann. Það voru fagnaðarfundir á milli okkar, þegar við hittum¹¹ stum, þágu þá ein tuttugu ár á milli eða meira.

S. En þegar faðir þinn fékk þetta embætti, var ekki ...

Jú sennilega hefur það nú verið, en hann varsko búinn að vera í íslensku deildinni þarna úti og þeir þekktu hann náttulega vel, en þessir menn sem stjórnuðu þarna og hafa alveg treyst honum fyrir því að fara þarna beint, þetta var nú eitthvert mesta sýslumannsembætti á Íslandi, en það losnaði sem sagt [einmitt?], annað svona málulega fyrir hann og hann .. ég fór nú svo með honum, hann fór nú að þinga svona út um allar sveitir og ég man það sem krakki að þá fékk ég að fara með honum í þessar þingafærðir, hann fór allt ríðandi náttúlega, sem að náttúlega var mjög gaman. Svo get ég nú líka sagt frá því, að hann var kosinn á þing, og man ég eftir sérstaklega, það var mjög gaman, að það var verið að kjósa einu sinni, og þá var nú Stefán Haralds sem var á móti honum þá, þeir voru andstæðingar þá í pólitík og þessi fundur, kosningafundur, hann var haldinn í garðinum hjá okkur. Því svoleiðis var að það var ákaflega stórt pláss í kringum okkar hús. Það voru tveir garðar, annar var nú blómagarður fyrir framan húsið og annar garðurinn var til og þar var grænmeti mikið, og ég ætla nú að segja betur frá því, vegna þess að það var dálítið merkilegt hvað móðir míni ræktaði mikið grænmeti samt sem áður á þeim tíma, fyrir 1900, en svo var þar að auki stórt pláss sem að lá niður að götunni sem að var þarna við sjóinn og þar var girt samt af, en þar var gríðarlega mikið pláss og þar var haldinn þessi útifundur, þegar kosið var. Þar var sett upp-svona-hérna-stór bekkur eða svoleiðis smíðaður pallur með undirstöðu, og þar uppi sátu þeir frambjóðendurnir, og svo stóð fólkioð þarna fyrir neðan. Veðrið var nú alltaf svo gott á Akureyri í gamla dag, því mér finnst á sumrin, að það hafi aldrei verið vont veður þar, mið minnir alltaf að það hafi verið sól og sumar og hiti því að það var virkilega og það var allt öðruvísí tíðarfarið þá, síðast á öldinni heldur en var svo aftur á þessari öld., fyrri part þessarar aldar.. .. Framþjóðendurnir og fleiri, þetta voru héilmiklar ræður og ræðuhöld, ég var þarna stelpa að flækjast, og svo var kosið svoleiðis, að það voru lesin upp nöfn allra sem að voru þarna

og þeir voru látnir rétta upp hendina hvort þeir væru með þessum eða hinum svo að þetta voru nú ekki aldeilis leynilegar kosningar og það er nú eiginlega merkilegt að þetta skyldi ganga fyrir sig svona þá. Þetta var a.m.k. svona á þessum fundi-annars var ég nú ekki á þessum frambjóðendafundum, ég man sérstaklega eftir þessum. Nú fjaðir minn var áreiðanlega ákaflega hreint duglegur embættismaður, alveg sérstaklega og þótti skörungur og svoleiðis. Og svo var hann nú þar fyrir utan mikill fræðimaður, sem hann var nú seinna í lífinu þegar hann gat snúið sér að þeim fræðum.

Sp. Var eitthvað sérstakt sem kom til að hann fór að bjóða sig fram til þings.

Nei það þótti nú sjálfsagt þá að sýslumaðurinn færi í þing, Hannes Hafstein var nú einu sinni á móti honum líka og ég held að Hannes Hafstein hafi fallið fyrir föður mínum-það held ég-en svo var nú aftur fyrir Vestfirðina og Ísafjarðarsýslu, þeir voru góðir kunningjar og unnu saman náttulega í mörg ár. En ég vil nú gjarnan að þarna komi fram þó að það sé nú mikið seinna náttulega, að þegar að-jæja-1904, þá var það þannig að það er verið að tala um þarna að eigi að koma innlenda stjórnin-þetta var nú svo mikil pólitík, þetta vita nú allir. Þá-hérna-var það þannig, að faðir minn fékk bréf frá þeim þarna úti sem að voru nú þarna-ráðherrunum þar úti... hverjir sem voru nú þarna aðalmennirnir þar þá fyrir utan Alberti, sem var þarna svikari,... en hann fær bréf um að hann eigi að koma út og tala við þá sko. Þetta hefur verið 1901-2 eða eitthvað, en þá getur faðir minn ekki farið, móðir míni var svo veik þá, og þá er Hannes Hafstein kallaður út og upp úr því var það sem að hann varð ráðherra náttúlega, og faðir minn vissi það ósköp vel að það átti að tala um þetta, hann hefur staðið nálægt því að verða það. En það varð nú sem sagt ekki, en ég veit að það er alveg 100% víst að þeir uppálogðu Hannesi Hafstein að faðir minn ætti að verða landritari, næstæðsti maður landsins.

Sp. Jæja

Já, því Hannes var ekki fyrr kominn heim fyrr en að það var sent bréf bara beina leið með bréfbera frá Ísafirði og norður á Akureyri til okkar með bréf frá Hannesi þar sem hann biður

föður minn að koma til móts við sig. Honum var uppálagt það, að hann ætti að verða landritari, sem var álítið þá næstæðsta embætti landsins. Nú faðir minn var nú dálítið hikandi við að taka þetta því að þetta var náttulega ágætt þarna á Akureyri. Móðir míð var nú þá dáin, en það gengu svo óskaplegir berklar þá í Eyjafirði. Systir míð var nú ekki frísk þá og hann vildi nú þess vegna gjarna fara suður. En hann varð að afsala sér að vera í pólitík. Þá áskildi Hannes Hafstein það að hann færi ekki út í pólitík, enda var það nú sjálfsgagt líklega því að það átti alltaf að vera sami maðurinn til staðar sem landritari þó að það yrði skipt um ráðherra, þá átti náttulega sá hinn sami því að hann gegndi svo miklum ráðherrastörfum í fjarveru ráðherra bæði þegar hann var á þingi og eins ef hann fór til útlanda eða eitthvað.

Sþ. Já það hafa því allir flokkar orðið að geta treyst honum. Já það er nefnilega það. En það var dálítill sjálf safneitun fyrir föður minn að fara út úr pólitíkinni.

Sþ. Já

Já það þótti nú líka slæmt að það þurfti að ganga að því, þegar hann tók við þessu.

Sþ. Hverjir voru helztu samstarfsmenn hans í pólitíkinni?

Hann varnú heimastjórnarmaður faðir minn, algjörlega heimastjórnarmaður, og þeir voru það báðir Hannes og hann. En það var Valtýskan sem þá var svo mikið uppi, og Stefán Stefánsson frá Mööruvöllum hann var svo mikill Valtýingur þá og Jóhannes bæjarfógeti og margir fleiri. En þessa menn þekkti ég alla mjög vel, mér fannst þeir allir vera skörungar, sem mér virðist ekki núna vera nokkrir skörungar á þingi og ekki hafa verið seinni árin, verð ég að segja, hjá þessum mönnum sem þá voru um aldamótin.

Sþ. En hverjir ætti það hafi verið sem helzt studdu föður þinn sem ráðherra svona af íslendingum?

Af Íslendingum? Ja þetta var nú alveg heimastjórnarflokkurinn, Á Akureyri meinar þú eða í Eyjafirði? Hann var nú bara svo

vel liðinn þarna áreiðanlega í sýslunni og þótti svo rögg-samur og merkilegur svoleiðis að hann féll þar aldrei á Akureyri þessi árin sem hann var. Hann var alltaf kosinn. Það stóð nú náttulega dálítill styrr sko, Stefán Frá Fagraskógi, hann var á móti honum. Altso það var afi Davíð Stefánssonar skálds, og það varnú eitthvað meira frá Akureyri sem ég ætlaði að segja, sem ég var búin að hugsa mér. Ja ég hefði nú gaman að segja frá einu sem kom fyrir út af brunanum þarna-það voru alltaf að brenna. En svo voru nú einkennileg örlögin svoleiðis að við vorum - fyrsta húsið sem við bjuggum í á Akureyri það var sem sagt þetta apótek. Svo þegar það brennur, þá náttúlega höfum við ekkert húsnæði. Þá segir Oddur apótekari við okkur, nú þið getið náttulega flutt til okkar, svo að við fluttum þangað aftur upp í þettapótek og bjuggum þar meðan að faðir minn var að byggja nýja húsið á Akureyri. Þá var ekki komið til að hann færi til útlanda svo að hann byggði, og þetta var skrýtið að við skyldum lenda tvisvar í þessu húsi, apótekara-húsinu. Já það var þá vorið, það hefur líklega verið 1903 eða 1904, og það var í maímánuði, það var þessi björtu kvöld og yndislegu og það var talsverður hafís kominn þarna inn á pollinn og það var stór pallur fyrir framan apótekið, þetta var stórt hús eins og ég segi, það stendur enn þó merkilegt sé, og það var hægt að ganga eiginlega meðfram allri húshliðinni, þetta var langt. Og ég er að ganga þarna eftir á pallinum á húshliðinni og var að bíða eftir föður mínum, ég vissi að hann hafði farið út á Oddeyri og var á leiðinni heim og ég hugsa, ég vildi ekki fara að hátta, klukkan var eitthvað að ganga tólf, og svo sé ég það allt í einu, það liggur dálítio hátt þetta apótek, fyrir ofan þessa efri götu sem ég var að tala um, en það látu þarna fyrir neðan voðalega mörg pakkhús í þessum kjarna bæjarins, miðkjarna bæjarins, og sem voru nú eiginlega öll sömun tjöruköggwu eða svoleiðis, og þá sé ég allt í einu eftir einu pakkhusinu sem var stórt, að það eins og leggur pínulítinn reyk eftir mæninum, og ég fer að gá að þessu betur og skil ekkert í þessu, ég vissi að það var ekki nokkur manneskja þarna, það gat ekki verið, og ég var strax óróleg, ég var nú hrædd eftir þennan bruna sem að var nú

nýbúinn að vera þarna og ég hugsa með mér, þetta bara hlýtur að vera eldur hugsa ég, og þá rétt á eftir þá sé ég að faðir minn kemur með öðrum manni, þetta var þarna á götunni svo ég kalla til þeirra og segi: "Heyrið þið, ég held að það sé barasta eldur þarna í þessu pakkhusi." Og þeir fara niður fyrir, það þurfti að fara niður fyrir, svona 2-3 mín. gangur og inn í stórt port, og þá bara gat ég séð frá okkur að þeir brjóta upp hurðina og þá bara gaus eldurinn út. Ég hef sem sagt bjargað þarna heilli þyrpiningu af húsum sem að hefðu nú brunnið þarna hefði ég ekki verið þarna stödd á þessum palli og séð þetta svona fljótt.

Sp. Og tókst þá að slökkva þennan eld.

Það tókst að slökkva, þá voru nú komin.. þetta var nú þetta seinna og það var nú líka svo bjart þarna um kvöldið, en það var greinilega kveikt í þessu húsi, þeir sáu það, þeir komu það fljótt að þeir sáu að það hafði verið borin þarna að steinolia og það var greinilega kveikt í.

Sp. Komst nokkuð upp, hvernig á því stóð.

Nei það komst nú ekki beint upp, það var bara svona rómur um það, en ég veit ekki. .. En svo voru alltaf brunarnir upp úr því. En það var nú svo mikið eftir að ég fór frá Akureyri. En þetta var alveg greinilega af því ég var svo fljót að sjá þetta og þeir komu þarna og það kom þarna strax fólkis, það var nú svo snemma að kvöldi til, að fólk var ekki háttað, þetta var náttulega svo barnalegt að kveikja svona snemma, á bjartri sumarnóttunni.

Sp. En þú nefndir garðræktina.

Já ég ætlaði að segja þér frá móður minni, að hún var svo snemma með þessa garðrækt því að hún var búin að vera svo mikið utanlands. Þannig var að amma míni, altso móðuramma míni, var dönsk og þau voru sem sagt sýslumannshjón hárna seinast í Árnессýslu, annars hafði hann verið sýslumaður áður á Ísafirði. Hann hafði kynnst þessari dönsku stúlku úti þegar

hann var við nám afi minn, Stefán Bjarnason og þetta var forkus dugleg kona og sætti sig við allt sem að íslenskt var. Það eru margar sögur um þessa gömlu ömmu mína. Ég þekki nú ekkert hennar fólk neitt, veit svona aðeins um hana ósköp lítið, það er nú alveg sama. En svo gera þau það, svo eiga þau fjölda af börnum afi minn og amma. Það voru þrjár dæturnar og fimm synir, og þá fer hún til útlanda þarna svona snemma, milli 80 og 90 með bara þrjú börn til náms til Danmerkur, sem var náttulega ákaflega, já þeir fóru á háskóla bræðurnir tveir a.m.k. og annar þeirra var nú mjög þekktur seinna, það var Björn Bjarnason sýslumaður í Dölum, hann er móðurbróðir minn, og Sigfús Bjarnason sem var konsúll á Ísafirði. Hann hélt nú ekki áfram með nám, hann var lengi á háskólanum samt úti, en hætti svo og varð verzlunarmaður á Ísafirði. Og Þórarinn var yngstur bræðranna og hann er fyrsti íslenski skipstjórinn sem hefur tekið skipstjórapróf, en hann flentist alveg úti og stýrði aldrei íslensku skipi, varð alveg dansk... altso hann hafði sinn íslandska ríkisborgarárétt en hann giftist og öll hans ætt er úti, altso öll hans börn, og eru orðin dönsk. En hann er áreiðanlega fyrsti íslenski, en hann tók náttulega próf úti. En hann er áreiðanlega fyrsti íslenski skipstjórinn sem hefur tekið skipstjórapróf. Og dóttirin Dagmar sem var nú elst af systrunum hún fór að læra hjúkrun og ég á einmitt hennar útskriftar attest eða skilríki frá ~~Kommunu~~^e hospitali í Kaupmannahöfn, og svo fór hún til Parísar og ílendist þar og var þar yfir þrjátíu ár og dó þar í stríðinu, dó þar meira að segja núna í seinna stríðinu háöldruð. Og önnur dóttirin hét Kamilla og hún fór út líka og hún er fyrsti íslenski kvenstúdentinn, en hún tók prófið við danskan háskóla. En aftur á móti fyrsta íslenska stúlkan sem tók prófið hér á Íslandi, það var þessi Elínborg frá Færeyjum, ég man ekki hvers dóttir hún var, hún hét Elínborg og hún er fyrsta stúlkan sem tók próf hér við Latínuskólann hér í Reykjavík. Hún hét áreiðanlega Elínborg, en þessi móðursystir míni hún hét Kamilla og hún er sem sagt fyrst íslenski stúdentinn og hún giftist Magnúsi Torfasyni sýslumanni sem var sýslumaður

hérna bæði í Rangárvallasýslu og hann var líka sýslumaður á Ísafirði og seinasti sýslumaður hér í Árnessýslu líka. Dóttir hans er Jóhanna, sem er fyrsti hérna apótekari - kvenapótekari Íslands. Hún stofnaði Iðunnar apótek.

Sp. Jæja

Já hún er orðin öldruð núna, hún lifir enn, en er búin að fá snert af slagi og er ekki heil en hún er fyrsti apótekarinn, hún var stúdent héðan sem sagt. Svo ég meina þetta var nú náttulega alveg sérstakt af þessari ömmu minni og afa að drífa að hún skyldi fara út svona til þess að láta börnin menntast svona mikið. Og móðir míni hún ^{bessvegna} fór / út líka náttulega, en hún sneri sér að að hannyrðum. Hún fór á stóran hannyrðaskóla, sem ennþá er til í Kaupmannahöfn, heitir Husprydsforeningen og hann er ennþá til og ég fór á hann, þegar ég fór ung stúlka út. Og hún hafði verið á honum 20 árum áður eða meira, mikið áður hafði hún verið á honum. Hún hefur t.d. saumað þessa mynd þarna og hún er orðin yfir 80 ára þessi mynd þarna. Hún var ákaflega mikil hannyrðakona og þar hefur hún náttulega komist í kynni við svo mikið grænmeti, svoleiðis að þegar hún flytur heim með föður mínum eða fer heim og giftist honum þá setur hún upp garð þarna á Akureyri en eins og allir vita þá dafnar nú svo vel allur gróður á Akureyri Akureyri er nú öll bæði blóm og gróður alls staðar hvar sem er í allar áttir í Eyjafirði yfirleitt, það er svo allt annað heldur en hérna í Reykjavík og hér í umhverfinu hér. Og hún ^tsegur upp þarna garð, bæði blómagjarð fyrir framan húsið. Í honum uxu nú aðallega, það voru bæði tré, rifs og stór reyniviðartré og svo hafði hún annan garð, sem við segjum matjurtargarð með öllum mögulegum matjurtum, og þar á meðal þá ræktaði hún baunir. Því mér er það alveg hreint í minni, að ég var með belgi og var að hjálpa henni til þess að taka baunirnar úr belgjunum, þetta hefur verið fyrir aldamót, því hún deyr sem sagt 1901.

Sp. Þótti það ekki einkennilegt?

Já en það voru svo margir, það var pessi frú Shiöth
þessi danska, hún var líka, hún kemur frá Danmörku,
náttulega vön svo miklum gróðri þar. Hún byrjaði líka
með þessa fallegu garða og hún er upphafsmáður eiginlega
allra fyrst að stóra garðinum á Akureyri. Því að tengda-
dóttirin, hún átti eiginlega upptökin að honum þessi
gamla frú Shiöth, en það var tengdadóttir hennar, sem var
líka dönsk sem að giftist syni hennar Axel Shiöth bakara,
það var hún sem hélt áfram með það og það er hennar
stytta sem er í garðinum því að hún vann nú mest að honum
því að hin var orðin það gömul. En hún átti upptökin að
garðinum og hún átti fallegan garð þarna við sitt hú-
þarna inni á Akureyri, einmitt í þessum kjarna bæjarins,
og það er mér í minni, að við, ég kom þangað oft sem stelpa-
og það var oft borðað úti á sumrin í listihúsi sem að
var byggt þarna við, við húsið og það var borðað úti,
hér um bil alltaf á hverjum gotti, veðrið var alltag svo
gott þá, það var alltaf sól og sumar, þegar ég var barn
á Akureyri milli 1900 og 1900. Það er ábyggilegt, að veðratt-
hefur stórkostlega breyst á þessari öld, líka fyrir norðan.

Sþ. Mig langar að heyra meira um barnaskólann á Akureyri.

Já það var sem sagt efri og neðri deild þarna og ég man-
nú aðallega eftir Páli Jónssyni, hann kenndi okkur þarna
í efri og neðri deild og það lítið hús svona alveg við
hliðina á okkur, sem að það byrjaði í, því að það stóð
bara lengi fram eftir öldinni, hvort það stendur enn skal
ég ekki segja, maður sér í gaflinn á því á einni myndinni
frá okkur, og það voru tvær götur í þessum kjarna sem voru
milli efri og neðri götu sem kallað var, og það hér skóla-
gangurinn þarna við hliðina á okkur þar sem að barnaskólinn
var svo var þínulitið .... þar var önnur gata á
milli þessara gatna og það hér Breiðagangur og þar voru
stórar réttir fyrir hesta og þar voru allir bændur sem
komu þeir geymdu hestana sína í þessum réttum þar. Það
var stór rétt svona fyrir hesta eða fyrir bændurnar og
svo voru búðirnar þarna rétt fyrir neðan sem þeir voru
að verzla í sem þeir voru að leggja inn í. Og þetta voru
þessar tvær götur þarna á milli efri og neðri götu en
fleiri götur voru nú ekki og svo fjaran bara.

En svo ja ég var nú bara í þessum skóla þarna, þessum litla skóla jú svo flutti skólinn, svo var byggð þarna á milli Akureyrar og Oddeyri stórt hús sem stendur enn og þá var barnaskólinn byggður þar og hann hefur líklega verið byggður svona rétt um aldamótin, rétt upp úr aldamótunum. Því ég var held ég einn eða tvo veturnar í þeim skóla. En svo flutti seinna þegar brann á Möðruvöllum þá flutti gagnfræðaskólinn þangað inn og hérna fékk þar inni fyrst eftir brunann þarna á Akureyri og ég gekk einn veturnar í gagnfræðaskólann frá Möðruvöllum, altso ég var óreglulegu nemandi. Ég var nú ekki nema þrettán ára svo að ég fékk að sitja í tínum þar svo að ég sat í tínum þarna með nokkrum sem að urðu nú seinna dálitið þekktir menn eins og Jón Árnason og Snorri hérna sem að lifir nú, hann Snorri hérna þú kannast nú við hann, (hann er alltaf að skrifa í blöðin) hann er alltaf að skrifa í blöðin, hann er orðinn háaldr-aður, á Vesturgötunni ..

Sp. Já Snorri...

Já Snorri Sigfússon, en hvort við vorum nú í sama bekk það þori ég ekki (að segja. Peir voru sama bekk það þori ég ekki) að segja, en þeir voru sömu árin margir af þessum körlum sem seinna urðu nú þekktir menn hérna í Reykjavík, sem voru þá þarna í skólanum um leið og ég.

Sp. Barnaskólinn sem var byggður þarna nýr, var hann bæði fyrir Akureyri og Oddeyri?

Já, það held ég, því að Oddeyri var nefnilega ekkert þá, nú er Oddeyri orðið allt sko og Akureyri ekki neitt. Nú er allt komið, svo fluttist allt þarna seinna út á Torri ^{funeftj} .... sem kallað var. Þar byggði svo KEA upp og hérna byggði upp öll þessi hús og fluttist allt þangað út og Akureyri hefur ekkert verið síðan, innbærinn sem kallað er núna, hann er ekki neitt, en þá var það aðalbærinn. En Oddeyri var bara, maður hafði hálfpartinn skömm á Oddeyri þá. En mér þótti ógurlega gaman að fara út á Oddeyri því að faðir minn hélt þá Politiken, út á Oddeyri bjó þá Jakob Havstein sem var mikill kaupmaður þarna og hann var sem sagt faðir Júliusar Havsteins, já

ég sagði nefnilega áðan það var vitleysa, þessi hérna amtmaðurinn sem að var, hann var ekki faðir hans hann var föðurbróðir Júliusar á Húsavík, sem var sýslumaður á Húsavík. En þessi Jakob Hafstein á Akureyri, sem var kaupmaður, hann var faðir hans Júliusar Hafsteins bæjarfógeta á Húsavík, sem að er ekkert langt síðan að hann dó. Hann á mörg börn hérna í Reykjavík sá. Og þá var ég send, hann hafði heilmikil umsvif, hann var giftur danskri konu og hann hafði stórt hús og það var ógurlega fint og flott þar og ég var send með blöðin til hans, því að þeir skiftust á blöðum og það voru mínu mestu séludagar að fara þangað því að þetta var svo gaman að fara þangað og maður fékk svo mikið. Það voru svo mikið trakteringar þar og mikið og fallegt þar, en það tók bara marga klukkutíma að fara þangað því að þá var bara gengið. Fyrst eftir fjörunni bara en svo lagður þar vegur út á Oddeyri, en nú eru komnir fleiri vegir, ég held að það sé komið niður við sjóinn líka. En sem sagt jú jú barnaskólinn var fluttur þarna út eftir og ég man það einu sinni, að ég var að koma úr barnaskólanum og það var svo mikið háflæði og ég gekk þarna götuna með fleiri krökkum og ég steypist í sjóinn og það var svo mjög aðdjúpt þarna, og ég var dregin upp af hinum krökkunum og kom nú svo rennandi heim og blaut og kveið nú hálfpartinn fyrir en var guðs lifandi fegin að ég kom nú heim því að það var hægt að drukkna þarna, hefði ég verið ein. Það er nefnilega eins og þegar háflæði var, ég hef gengið taapt þarna-svo að ég fór í þann skóla líka, þarna út eftir og þar voru fleiri kennrarar. Það var, ég man eftir einum öðrum, það var Kristján Sigfússon, hann var kennari þarna líka. Hann var bróðir konu Garðars Gíslasonar, sem var stórkauptmaður hérna, hann dó ungar maður, hann var kennari þarna. Það var líka kennari þarna við skólann Björn, sem var prestur í Laufási seinna, altso annar, það voru margir Birnirnir en hann var bróðir Erlendar á Breiðabólstað sá, hann var prestur í Laufási seinna, hann var kennari líka þarna innfrá eða á Akureyri um tíma. Ég man nú ekki eftir fleiri kennurum þarna.

Sp. Hvað voru krakkar lengi í skóla?

Það man ég nú ekki.

Sp. Æg meina mörg ár?

Æg fór að læra að stafa, mér er það í minni að það var einmitt í þessum kjarna, það voru þarna gömul hús og það voru tvær gamlar konur, sem mér fannst voða gamlar, voru kallaðar jómfrú Möller, og þær voru með svona á höfðinu sem að var brúkað svo mikið-ég veit nú ekki hvað það er kallað núna-og þær kenndu mér að stafa, önnur þeirra Æg var ógurlega hrædd við hana og hún kenndi mér á Nýja Testamentið. Æg sé alveg prjóninn sem hún hélt á þegar hún var að láta mig stafa, ég byrjaði að læra hjá henni. Æg man ekki hvað ég var gömul þá. Og svo fór ég í barnaskólann, en það var þarna fyrst í þessum barnaskóla innfrá, það var ekki nema efri og neðri deild, og hvurt við höfum verið ár í hverri deild, þó man ég það nú ekki hvurt það hefur verið tvö ár í hverri deild. Það voru tveir bekkjair þarna fyrst, en ég get nú spurt hana Margréfi að þessu því hún man þetta áreiðanlega miklu betur en ég. Því hún var líka í skólanum.

Sp. Heldurðu að það hafi verið líka í þeim skóla krakkar utan af Oddeyri og kannski utan úr sveitinni?

Nei ég held ekki, ekki utan af Oddeyri, það þótti svo langt á milli þá. Þó að manni þyki það ekkert núna, þegar maður hefur komið seinna til Akureyrar þá hef ég oft undrast yfir því hvað méð þótti þetta langt þá. Nei það hefur ábyggilega verið einhver skóli út á Oddeyri, smáskóli út á Oddeyri sennilega. Það var nú ekki mikil byggð á Oddeyrinni. Það var bara ein gata þá niður að Gránufélags-húsunum sem að Tryggvi Gunnarsson var nú svo lengi fyrir og þau standa nú enn þessi Gránufélagshús og það eiginlega bara ein gata meðfram sjónum og það var bara ein húsaröð og svo var einstaka hús á stangli bakvið en nú er þetta allt orðið byggt fyrir lifandi löngu. Þessi kjarni þarna sem ég er að tala um hann er beint fyrir neðan gilið sem kallað er á Akureyri, þaðan kom þessi lækur, sem að rann þarna niður framhjá apótekinu og gilið var mjög

skemmtilegt og það er náttulega eins enn þann dag í dag. Og þar fór maður upp á brekkuna, sem að nú er öll orðin byggð það er svo mikil byggð þar alveg upp undir fjall bara, þar voru mógrafir þegar ég var barn á Akureyri, þar var tekin mór upp, það er búið að byggja þar fjöldi húsa í mógröfunum þar sem að allir Akureyringar sóttu mórinn sinn. Ég fór þangað alltaf daglega meðan var verið að taka mó og var að fara með kaffi, og var líka notuð til að snúa við köggilunum sem komu upp sko o g - þetta er náttulega allt orðið byggt núna. Þarna fyrir ofan það var strax svo mikið af berjum, fullt af berjum, ég fór til berja þarna, þar sem nú er kominⁿ bara stórbær. Þetta var uppi á brekkunni, það var ekkert uppi á brekkunni þá, ég man eftir einu húsi þar, sem stóð þar lengi og svo voru garðarnir líka þarna upp á brekkunni, við höfðum fleiri garða, við höfðum tvo garða þarna uppi á brekkunni, annan uppi hjá Barði-og þaðan er hann ættaður Einar Olgeirsson hann er ættaður þaðan frá Barði. Þarna það var bær uppi á brekkunni. Hann var nú dálitið lengra utar, nálægt Oddeyrinni en svo var stórbærur sem við höfðum fyrir ofan apótekið, sem að við höfðum líka, maður hafði barast^a kartöflur og rófur, maður þurfti að hafa svoleiðis þá. Og-en það var nú... já svo var nú kirkjugarðurinn hann var uppi á brekkunni og er enn þann dag í dag. Þetta var óskaplega erfitt að bera lík þarna upp þessa bröttu brekku þarna frá kirkjunni, þá var kirkjan þarna suðurfrá eins og ég var að segja og þá var, þegar móðir míð var t.d. jörðuð, þá var bara gengið upp þessā miklu brekku þarna á Akureyri og var ógurlega bratt og vont og þurfti náttulega að skipta mönnum þar. En yfirleitt þá var nú æskan heldur döpur hjá mér því að móðir míð var svo mikið veik svo misstu þau foreldrar mídir, ja við vorum fjögur systkinin og það dō bróðir mínn fyrsti Agnarinn, sem þeir heita eftir bæði bróðir minn í Oslo og eins einn sonur minn, hann hét Agnar Stefán þessi bróðir minn, dō fjögurra ára gamall og það hafði afskaplega mikil áhrif á móður mína sem var nú veik fyrir. Svo átti hún líka barn seinna, dóttur sem að dō í fæðingu og þetta var nú heldur ömurlegt allt saman svo það var nú heldur svona döpur æskan, svo brann nú húsið þarna ofan af okkur sem að var nú náttulega mikil reynsla

þarna fyrir svona krakka og þessi systir míni sem að lifða
hún dó svo aftur úr berklum 18 ára gömul og hún var alltaf
veik dálitið fyrir því að hún var fædd svoleiðis að hún var
sem kölluð var enska sýkin, en það var ekki mikil brögð af
því en samt sem áður svoleiðis að hún var dálitið til baka
svona, hún var dálitið hölt og/handleggurinn dálitið snúinn.
En það komu svo mörg frönsk skip þá t.d. til Akureyrar það
voru oft franskir læknar um boð og ég man eftir því að for-
eldrar míni þeir fengu þessa lækna til þess að vita hvort
það væri hægt að hjálpa eitthvað en það var ekkert hægt svo-
leiðis að þeir gerðu ekki neitt. En hún var algerlega normal
að ölluleyti öðruvísí en hún var heldur svona seinþroskaðri
heldur en gerðist-meira tilbaka svona. Svo dó hún hérna í
Reykjavík úr berklum hún var einhver sú fyrsta sem innskrifaðist
á Vífilsstaðahæli hérna þegar það var reist. En til dæmis
til märks um það hve faðir minn þótti nú skörulegur og svoleiðis
að það er ein gōð saga til um hann, að hann var að fara á þing
sem oftar og þá fór hann ríðandi suður því að það var ekki að
tala um annað og þetta var nú vikuferð eiginlega og þeir voru
þá fleiri saman samferða. Svo höfðu verið hér einhverjir
Englendingar á ferð og þeir höfðu þá mætt þeim upp á hvort
það hefur verið Holtavörðuheiði eða einhvers staðar mætt þeim
þá í óbyggðum og þeim hafði orðið svo illt við af því þeim
fannst maðurinn sem reið fyrir hafa verið svo mikiluðlegur og
með stóran hatt og þeir urðu dauðhræddir og héldu að þetta
væru útilegumenn og voru með fleiri hesta og einhverjir menn
sem riðu þarna á eftir honum og urðu dauðhræddir og skelkaðir
við þetta og þetta koma m.a.s. í útlendum blöðum. En svo
urðu þeir heldur en ekki hissa seinna þegar þeir komu svo
inn á þing, komu aftur til Reykjavíkur, og þá þekktu þeir að
það var sami maðurinn sem sat í forsetastól og urðu mjög
hissa. En hann var mikill á velli faðir minn og skörulegur
mjög í öllu hreint og skemmtilegur og káтур, glaðlyndur,
hann var ákaflega glaðlyndur því að nú hafði hann miklar sorgir
og bar þær alveg fádama vel. Svo sem sagt dó nú móðir míni
1901, hún dó akkúrat pennan vetur því að hann fer svo út
með hana um haustið 1901 til lækninga til Kaupmannahafnar

svo brennur húsið 19. desember eins og ég segi þarna í greininni. Þá var þarna skip inni á Akureyri sem beið eftir hvernig færi með brunann og fór svo beint til Noregs og sendu föður mínum skeyti og það kom út á Gamlárskvöld þá var móðir míni með og þau voru þá úti hjá Finni föðurbróður mínum að halda þar hátið með þeim og svo síðast í janúar þá ætlar hann til Noregs til þess að kaup efni í nýtt hús því þá var ekki hugsað um annað en að hafa timburhús, þá var fengið náttulega timbur frá Noregi og hún fylgdi honum á járnbrautarstöðina um kvöldið, en daginn eftir þá beið hans skeyti í Oslo, að hún hefði dáið um nöttina. Og svo komst hann ekki heim fyrr en barasta undir vorið, ég held að hann hafi komið í apríl því að það var engin ferð til Norðurlands þá og hann varð að bíða eftir ferð og svo komst hann heim loksins og skildi eftir lík hennar, það var látið standa uppi í Holmens kirkju og stóð einmitt allan veturinn við hliðina á kistu Tordenskjolda í kapellu þar því að kista hennar kom ekki heim fyrr en seinast í júni og hún var jörðuð fyrsta júlí á Akureyri. En svona voru nú samgöngurnar þá, og þegar hann er kominn upp til Austurlands þá kemur svo mikill ís þar fyrir hornið fyrir Langanes og þar, að skipið getur ekki haldið áfram, snýr við hingað til Reykjavíkur og hann kemur hingað til Reykjavíkur og ætlar svo að verða samferða pósti norður, sem hann gerði og hann hafði slæman útbúnað og hann var lengi á leiðinni og þegar hann kemur svo norður þá vorum við flutt í þetta apótek og þá lá ég fyrir dauðanum í skarlatsótt svo að þetta var nú afskaplega hreint ömurlegt allt saman. En ég komst nú yfir það eins og ég hef oftar komist yfir meira, orðin þetta gömul. En þetta var nú allt saman eiginlega ömurlegt svona hjá okkur. Svo birti nú aftur. Svo ȝiftist faðir minn aftur sex árum seinna, hann gifti sig ekki fyrr en 1908 einmitt einni dóttur þessa ^þShiöts. Hún var þá ekkja eftir Jóhann Vigfússon, sem var sonur gistihausseigandans sem að eldurinn kom upp í þarna fyrst sem var þarna hinum megin við.. þessi gistihausseigandi hann átti margar dætur og þennan eina son Jóhann Vigfússon og hún var kona hans þessi stjúpa míni, svo dó hann 1906 – þau voru víst ekki nema þrjú ár í hjónabandi – svo giftust þau faðir minn og 1908, þetta var alveg fyrirtakskona og fór afskaplega

vel og gat ekki verið betra að öllu^Fleyti. Þau áttu bara tvö börn, Agnar bróður minn sem að lifði og við lifum sem sagt ekki nema tvö þessi elztu börn af þessum hjónaböndum hans, og dóttirin dó átta ára gömul upp úr-eftir spönsku veikina. Það var mikil sorg, svo að við erum bara sem sagt lifandi tvö, bróðir minn er náttulega 19 árum yngri. Svoleiðis að ég passaði hann og hélt á honum og gekk um gólf með hann þegar hann var lítill.

Sþ. Mannstu að segja mér eitthvað af, svona, félagslifi...?

Á Akureyri, ja það var nú náttúlega sko ..